

1. Referentie

Referentie	Hooghe, M. & Stouthuysen, P. (2003). Jongerenafdelingen van politieke partijen. Een onderzoek naar hun recruteringsfunctie en hun functioneren binnen Vlaamse politieke partijen. <i>Res Publica</i> , 9, (1), 67-93.
Taal	Nederlands
ISSN	/
Publicatievorm	Tijdschriftartikel

2. Abstract

In dit artikel gaat men na welke functie jongerenafdelingen van Vlaamse politieke partijen tegenwoordig uitoefenen binnen hun moederpartij. De auteurs van het artikel zien twee redenen om jongerenafdelingen van politieke partijen te bestuderen: enerzijds het feit dat jeugdparticipatie sterke en duurzame effecten heeft met betrekking tot latere politieke betrokkenheid (politieke socialisatie) en anderzijds de bezorgdheid van verschillende auteurs over een dalend politiek engagement bij adolescenten. De auteurs van het artikel stellen dat jongerenafdelingen van politieke partijen traditioneel twee, zie drie, functies vervulden binnen hun moederpartij: een recruteringsfunctie, een ideologisch-innoverende functie, en een vormings- en socialisatiefunctie. Doordat de politieke partijen de afgelopen decennia een aantal structurele veranderingen doorgemaakt hebben, dreigen deze functies echter in het gedrang te komen. Terwijl politieke partijen vroeger 'massapartijen' waren die ontstonden vanuit de samenleving, fungeren zij nu als 'moderne kaderpartijen' die door en door verweven zijn met de staatsinstellingen. Aan de hand van een survey bij Vlaamse gemeenteraadsleden gaan de onderzoekers na of deze evolutie effectief een invloed heeft op de traditionele functies van jongerenafdelingen binnen Vlaamse politieke partijen.

3. Trefwoorden

Thema('s)	Samenleving & politiek
Trefwoord(en)	Gemeenteraadsleden, jongerenafdeling, jongerenorganisaties, politiek, politieke partij, rekrutering

4. Onderzoeker

Opdrachtgever	
Onderzoeker(s)	Marc Hooghe & Patrick Stouthuysen Vakgroep Politieke Wetenschappen Faculteit Economische, Politieke en Sociale Wetenschappen VUB Pleinlaan 2 1050 Brussel Tel: 02/ 629 22 28 Fax: 02/ 629 22 78 Poli@vub.ac.be http://poli.vub.ac.be/

5. Onderzoeksvraag

Onderzoeksvraag	Wat is de huidige functie van jongerenafdelingen binnen Vlaamse politieke partijen? Wat is de invloed van de structurele transformatie van politieke partijen van de laatste decennia op de functie van jongerenafdelingen binnen Vlaamse politieke partijen? In welke mate vervullen jongerenafdelingen (nog) een recruteringsfunctie binnen Vlaamse
-----------------	---

	politieke partijen? In welke mate vervullen jongerenafdelingen (nog) een ideologisch-innoverende functie binnen Vlaamse politieke partijen?
Hypothesen	Jongerenafdelingen vervullen een recruteringsfunctie binnen Vlaamse politieke partijen. Jongerenafdelingen vervullen een ideologisch-innoverende functie binnen Vlaamse politieke partijen. De structurele transformatie van politieke partijen van de laatste decennia heeft een invloed gehad op de functie van jongerenafdelingen binnen Vlaamse politieke partijen.

6. Methode

Onderzoeks-methode	Kwantitatief onderzoek met schriftelijke vragenlijst: De schriftelijke vragenlijsten werden voorgelegd aan 672 gemeenteraadsleden in 32 gemeenten in het Vlaams Gewest. In de meeste gemeenten gaf de burgemeester de toestemming om het onderzoek uit te voeren vlak voor een gemeenteraadszitting, waardoor een hoge responsrate van 76,3 % bereikt werd. Het nadeel van deze procedure is dat het invullen van de vragenlijst niet te lang mocht duren, zodat slechts een beperkt aantal vragen konden worden gesteld aan de raadsleden. De vragenlijst omvatte open en gesloten vragen, vragen met één antwoordmogelijkheid, vragen met meerdere antwoordmogelijkheden en Likertitems, afhankelijk van wat men wilde te weten komen.
Onderzochte groep	Er werden 672 gemeenteraadsleden in 32 gemeenten van het Vlaams Gewest bevraagd (in de periode november-december 2001 door studenten in het kader van een werkcollege). 174 van hen zetelen ook in het college van burgemeester en schepenen. Van de overige 498 raadsleden zetelden er 76 in het verleden reeds in het college van burgemeester en schepenen. Gemiddeld hadden de gemeenteraadsleden negen jaar ervaring in de gemeenteraad. Met een relatief hoog opleidingsniveau – 60 % bezit een diploma hoger onderwijs – kan de respondentengroep representatief worden geacht voor de onderste trap van het politiek personeel van de Vlaamse partijen. Ook wat betreft de verdeling over de verschillende partijen betreft, kan dit onderzoek als representatief beschouwd worden, met 30,4 % CD&V-leden, 23,1 % SP.A-leden, 22,5 % VLD-leden en bijna 12 % leden van een lokale partij of lijst.
Bereik	Regionaal (Vlaanderen)

7. Resultaten

Rekruteringsfunctie	De rekruteringsfunctie van de jongerenafdeling blijkt nog altijd in zeer sterke mate aanwezig: maar liefst 41 procent van de gemeentelijke mandatarissen gaf aan ooit lid te zijn geweest van een jongerenafdeling van de partij, en de CD&V spant hier de kroon met 48 procent. Bij de meer recent ontstane partijen zoals Agalev en het Vlaams Blok, ligt dit percentage een stuk lager. Zowel in de grotere steden als in de kleinere gemeenten blijkt ruim 40 procenten van alle respondenten lid te zijn geweest van een jongerenafdeling. Een leeftijdsanalyse suggereert niet dat deze rekruteringsfunctie zwakker zou zijn geworden bij de jongste cohortes. Ondanks alle recente partijwissels en overloperij blijkt de partijtrouw van de leden groot: in het hele onderzoek vond men slechts 33 respondenten terug die lid waren geweest van een andere jongerenafdeling dan die van hun huidige partij.
Politieke loopbaan	De voormalige leden van een jongerenafdeling beginnen veel vroeger aan hun politieke loopbaan: gemiddeld staan ze reeds voor hun 31ste voor het eerst op een lijst voor de gemeenteraadsverkiezingen, terwijl dit voor de niet-leden bijna 39 jaar is. Het eerste mandaat komt er voor de voormalige leden reeds op 34-jarige leeftijd, terwijl de niet-leden daarvoor moeten wachten tot ze bijna 42 zijn. Het is echter niet zo dat de voormalige leden van de jongerenorganisatie sneller carrière zouden maken: bij alle gemeenteraadsleden verloopt er gemiddeld ongeveer drie jaar tussen het moment dat ze voor het eerst opkomen bij gemeenteraadsverkiezingen, en het moment dat ze voor het eerst een zitje veroveren in de gemeenteraad.
Concurrentievoordeel	Het vroege partijlidmaatschap is uiterst belangrijk bij de verdere uitbouw van een politieke loopbaan: men kan er van uitgaan dat diegenen die reeds jong instromen hier een zeker concurrentievoordeel behalen ten opzichte van diegenen die pas later beginnen aan de uitbouw van een politieke carrière. Bij gewone gemeenteraadsleden (n=496) geeft 39 procent bvb. aan vroeger lid te zijn geweest; bij de leden van het college van

	burgemeester en schepenen (n=174) is dit 47 procent. Uiteraard zal hier de factor meespelen dat diegenen die reeds op jongere leeftijd besluiten actief lid te worden van een partij, ook ideologisch sterker gemotiveerd zijn. Daarnaast moet echter ook rekening gehouden met het netwerkgenererend effect van jeugdparticipatie: diegenen die reeds op jonge leeftijd geïntegreerd raken in de partijstructuren, hebben een grotere kans hun intra-partijnetwerken uit te bouwen. Zowel het gevraagd worden, als het lidmaatschap van het lokaal verenigingsleven of het engagement in de partij wijzen op een structurele inbedding in politieke of politiseerbare netwerken. Juist deze drie elementen worden door de mandatarissen het meest genoemd als bepalend voor hun eerste opkomst bij gemeenteraadsverkiezingen. Het engagement binnen de jongerenafdeling van de politieke partij wordt slechts door 12 procent van de mandatarissen genoemd als factor voor hun eerste kandidaatsstelling. Dit impliceert dat het verband tussen jongerenparticipatie en politieke loopbaan minder direct verloopt dan men zou kunnen aannemen. Veeleer zal de netwerkgenererende functie een onrechtstreeks effect uitoefenen: diegenen die reeds op jonge leeftijd actief zijn binnen de partij, hebben een grotere kans om door te groeien tot een prominente plaats binnen de (volwassen) lokale partijafdeling, en die activiteit wordt vervolgens wél verzilverd naar een plaats op de verkiezingslijst. Een inhoudelijk element, zoals het bezitten van relevante kennis of vaardigheden, werd daarentegen nauwelijks (3 procent) genoemd. Uit dit alles kan men de conclusie trekken dat de start van een politieke loopbaan allicht meer te maken heeft met netwerkpositie dan met specifieke cognitieve vaardigheden. Het lijkt dan ook zo dat de bonus die de leden van een jongerenorganisatie halen uit hun lidmaatschap, vooral berust op de netwerkgenererende functie, en in mindere mate op inhoudelijke overwegingen.
Ideologisch-innoverende functie	De raadsleden stemden het vaakst in met de stelling dat de jongerenafdeling in hun tijd zorgde voor een radicalisering van de partijstandpunten. Enigszins in het verlengde hiervan menen de mandatarissen ook dat de jongerenafdeling veel nieuwe thema's aanbracht voor de partij in het algemeen. Over het algemeen is men echter iets sceptischer als het er om gaat aan de jongerenafdeling ook reële invloed binnen het partij-apparaat toe te schrijven. De omgekeerde stelling, als zou de jongerenafdeling niet veel meer doen dan het uitvoeren van wat de partijleiding dicteerde, wordt echter door de overgrote meerderheid van de mandatarissen verworpen. Opvallend is dat de voormalige CVP-jongeren de meest positieve kijk hebben op hun ervaring. Het verschil tussen de voormalige Jongsocialisten en VLD-jongeren is over het algemeen niet zo groot. Maar liefst 94 procent is van mening dat de jongerenafdeling vandaag erg belangrijk is voor de toekomst van de partij; slechts 12 procent verdenkt de jonge leden er van enkel op de eigen carrière uit te zijn en vier procent meent dat de jongerenafdeling te veel macht heeft binnen de partij. De bijna-unanimiteit van de positieve beoordeling suggereert hier toch wel enige invloed van sociale wenselijkheid. Toch ziet men dat ongeveer een kwart van de respondenten van mening is dat de jongerenafdeling van haar/zijn partij haar beste tijd heeft gehad. De verschillen tussen de partijen zijn niet indrukwekkend.

8. Publicaties op basis van hetzelfde onderzoek

Hooghe, M., Stolle, D. & Stouthuysen, P. (2004). Head starts in politics. The recruitment function of youth organisations of political parties in Belgium (Flanders). *Party Politics*, 10, (2), 193-212.

9. Beleidsaanbevelingen

/

10. Samenvatting

Hoewel jongerenafdelingen van politieke partijen een niet onbelangrijke politieke rol spelen, waren zij nog nooit het onderwerp van systematisch wetenschappelijk onderzoek. De onderzoekers van dit onderzoek zien echter twee redenen om jongerenafdelingen van politieke partijen te bestuderen: enerzijds het feit dat jeugdparticipatie sterke en duurzame effecten heeft met betrekking tot latere politieke betrokkenheid (politieke socialisatie) en anderzijds de bezorgdheid van verschillende auteurs over een dalend politiek engagement bij adolescenten.

Via een survey bij Vlaamse gemeenteraadsleden willen Hooghe en Stouthuysen nagaan wat de huidige functie is van jongerenafdelingen binnen Vlaamse politieke partijen. Zij vertrekken vanuit de aanname dat jongerenafdelingen van politieke partijen traditioneel twee, zie drie, functies vervulden, namelijk een recruteringsfunctie, een ideologisch-innoverende functie, en een vormings- en socialisatiefunctie.

Volgens politicologen zijn politieke partijen de laatste decennia geëvolueerd van 'massapartijen' die ontstonden vanuit de samenleving naar 'moderne kaderpartijen' die door en door verweven zijn met de staatsinstellingen. Deze structurele veranderingen kunnen volgens de auteurs van het artikel een invloed hebben op de traditionele functies van politieke jongerenorganisaties. Jongerenafdelingen van Vlaamse politieke partijen hebben immers een aanzienlijk aantal van hun leden verloren sinds de jaren '70.

Via een schriftelijke vragenlijst bij 672 Vlaamse gemeenteraadsleden werd zowel de recruteringsfunctie als de ideologisch-innoverende functie van jongerenafdelingen van politieke partijen bestudeerd. Een belangrijke opmerking hierbij is dat de recruteringsfunctie zich beter leent tot betrouwbaar kwantitatief onderzoek dan de ideologische functie. De nadruk ligt in dit onderzoek dan ook op de recruteringsfunctie.

Het uitgevoerde onderzoek bevestigt de recruteringsfunctie van jongerenafdelingen. Een groot aantal van de gemeentelijke mandatarissen startte zijn/haar politieke carrière via de jongerenafdeling van zijn/haar huidige partij. Hoewel de ideologisch-innoverende functie in dit onderzoek onderbelicht werd, suggereert het beschikbare bewijsmateriaal ook hier dat jongerenafdelingen de afgelopen drie decennia een belangrijke rol hebben gespeeld bij de ideologische vernieuwing van de traditionele Vlaamse politieke partijen. Deze functies komen echter duidelijk onder druk te staan. Op het vlak van recruiting nemen partijen afstand van hun traditionele rol als ledenbeweging of massapartij, zodat er wat dit betreft ook minder nood is aan een specifiek recruteringskanaal voor jeugdige militanten. Anderzijds stelt men vast dat politieke partijen ook minder belang hechten aan het scheppen van een ideologisch coherent kader, zodat ook wat dit betreft er minder 'vraag' is naar de diensten van een jongerenafdeling. Dit weerspiegelt zich in een dalend ledenaantal bij de jongerenafdelingen. Dit is volgens de auteurs enigszins problematisch te noemen omdat het gevoerde onderzoek juist wijst op het feit dat jongerenafdelingen een uiterst belangrijke recruteringsfunctie kunnen vervullen binnen politieke partijen.

De auteurs koppelen twee soorten conclusies aan de resultaten van het onderzoek. Deze studie bevestigt ten eerste dat de netwerkgenererende functie van participatie op jonge leeftijd een belangrijke rol speelt bij de bestendiging van ongelijkheid inzake participatie op volwassen leeftijd. Dit impliceert dat elke poging om te komen tot een meer gelijkwaardige verdeling van de politieke en maatschappelijke participatie zich in eerste instantie op een jeugdig publiek zal moeten richten. Ten tweede kan de achteruitgang van jongerenafdelingen gezien worden als een duidelijke indicatie van de structurele transformatie van politieke partijen.